

Valsts probācijas dienests

This project is co-funded by the European Union

Konference "Dažādības aspekti darbā ar dzimumnoziedzniekiem"

Uz stiprajām pusēm / resursiem balstīta pieeja darbā ar dzimumnoziedzniekiem

Sagatavoja: Evija Burkovska
Valsts probācijas dienesta
Uzraudzības un probācijas programmu departamenta
Probācijas programmu nodaļas
vecākā eksperte

Rīga 2016

Valsts probācijas dienests

Uz stiprajām pusēm (resursiem) balstīta pieeja dzimumnoziedznieku terapijas programmā (Liam E.Marshall, W.L. Marshall)

*Materiāls sagatavots, izmantojot ATSA 2015.gada konferences materiālu
A Strengths-Based Treatment Program for Sexual Offenders. Liam E.Marshall, W.L.Marshall
PhD, OC, FRSC, PHD C.Psych.*

2

Valsts probācijas
dienests

**A strengths – Based Treatment Program
for Sexual Offenders**
Liam E. Marshall, Ph.D
Research & Academics and Provincial Forensics
Waypoint Centre for Mental Health Care & Rockwood Psychological
Services
W.L. Marshall, OC, FRSC, PhD C. Psych
Rockwood Psychological Services

Kādēļ uz stiprajām pusēm balstīta pieeja?

Pētījumi par recidīvu liecina, ka bieži recidīva iemesli ir neskaidri;

pētījumi par recidīvu ir balstīti uz terapijas programmām (un to ietekmi), kas izstrādātas 10 un vairāk gadus atpakaļ;

reizēm terapijas programmas ietekme ir kaitējusi klientam;

uz stiprajām pusēm balstītajā programmā, kas fokusēta uz apmierinātību ar dzīvi un emocionālo labklājību, ir minimizēts kaitīgas ietekmes risks (vismaz nekaitē);

mazāk stresu izraisoša un vairāk iedvesmojoša terapeitiem.

3

Valsts probācijas
dienests

Uz stiprajām pusēm balstīta pieeja:

- iedrošina/motivē klientu;
- pieprasa uz uzticēšanos balstītas un produktīvas attiecības starp terapeitu/klientu;
- pieprasa sadarbību;
- sniedz cerību;
- palīdz klientam mainīties, balstoties uz viņa esošajiem resursiem;
- nav katastrofa kad lietas neiet kā iecerēts – tā ir daļa no procesa;
- palīdz klientam pieņemt, ka pārmaiņas ir process, kas turpinās...

4

Valsts probācijas
dienests

Terapeita darba stils ir:

- emocionāli silts
- empātisks
- netiesājošs
- atbalstošs

Terapeita darba mērķis ir:

*modelēt un pastiprināt
prosociālas attieksmes un uzvedību.*

5

Valsts probācijas
dienests

Atslēgvārdi uz stiprajām pusēm balstītajā pieejā ir:

- pašapziņa;
- cerība;
- vaina;
- empātija;
- piederības izjūta;
- attiecības;
- veselīga seksualitāte;
- motivācija;
- pieejami (skaidri) mērķi;
- zināšanas;
- spēks darboties;
- autonomija;
- prasmes;
- iesaistīšanās;
- radošums;
- domas/jūtas/uzvedība/fiziskās izjūtas un to vienota pieņemšana – harmonija, līdzsvars, esība „šeit un tagad” („mindfulness” no angļu val.)
- atvieglojums, relaksācija

6

Valsts probācijas
dienests

Uz stiprajām pusēm balstīta pieeja NAV...

- uz problēmu fokusēta;
- pretrunā ar CBT (kognitīvi-biheviorālo) pieeju;
- neparedz terapeitam būt „maigam” ar klientu;
- nemazina klienta atbildību par pārmaiņu iespējamību;
- dārgāka par citām programmām to īstenošanas procesā;
- zāles.

7

Valsts probācijas
dienests

Dzimumoziedznieku kriminogēnās vajadzības (iespējamie riski) (Mann, Hanson, Thornton, 2010)

Seksuālie faktori

seksuāla rakstura interese par bērniem;
seksuāla rakstura interese par vardarbību

Kognitīvie faktori

emocionāla kongruence (saplūšana) ar bērniem;
naids pret sievietēm;
nespēja izrādīt rūpes par citiem;
nodarījumu attaisnojošas attieksmes

Attiecību problēmas

intimitātes trūkums;
nedroša piesaiste;
emocionāla vientulība;
vāja pašregulācija
emocionāli traucējumi;
uzvedības traucējumi;
seksuāla pārņemība

8

Valsts probācijas
dienests

Terapeitiskās vajadzības (iespējamie ieguvumi)

**spēja uzņemties atbildību;
motivācija pārmaiņām;
pārmaiņu procesa intensitāte;
pašapziņa;
perspektīvas pieņemšana;
empātija;
citu pieņemšana, sadarbība;
jaunas zināšanas un/vai attieksmes;
spēja sasniegt dažādus terapeitiskos mērķus**

9

Valsts probācijas
dienests

Faktori, kas pastiprina terapijas efektivitāti:

**empātija;
emocionāls „siltums”;
cieņa;
patiesums;
atbalsts;
direktīvas (norādes uz virzienu);
elastīgums;
iedrošinājums;
uzslava;
uzmanība;
uzticēšanās;
humors;
emocionāla atsaucība**

1
0

Valsts probācijas
dienests

Faktori, kas mazina terapijas efektivitāti:

agresīva konfrontācija;
noraidījums;
manipulācija;
robežu trūkums;
intereses trūkums;
kritika;
sarkasms;
naidīgums;
dusmas;
rigiditāte (iestrēgšana);
emocionāls „vēsums”
neatsaucība;
negodīgums/patiesuma trūkums;
tiesājoša attieksme;
autoritārisms;
aizsardzības pozīcija;
nervozitāte;
nekomfortabla vide/attieksme

1

1

Valsts probācijas
dienests

Terapeitisko pārmaiņu process

Terapeitisko pārmaiņu process ir balstīts uz:

- emocionālu siltumu;
- empātiju;
- iedrošinājumu/uzslavu;
- direktīvām (disciplīna un robežas)

Pretestība pārmaiņām:

- nav uzskatāma par klientu raksturojošu iezīmi;
- novērojama uzvedībā;
- ir svārstīga/mainīga;
- ir atkarīga no terapeita uzvedības (lielāka konfrontācija – lielāka pretestība).

1

2

Valsts probācijas
dienests

Daži pretestību radoši „slazdi” terapeita darbā:

- konfrontācija/noliegums;
- vainošana;
- pāragra fokusēšana;
- „zīmogošana” (stereotipi, uzskatu uzspiešana)
- jautājums – atbilde (terapeits pats jautā un pats atbild)
- „eksperta” loma/pozīcija

Veidi (stratēģijas), kā reagēt uz pretestību ir:

- atkāpies !
- siltums, empātija, optimisms, patiesums;
- klausies, respektē, reflektē ko Tu dzirdi!
- uzsver klienta personīgo kontroli (atbildību) par savu izvēli;
- piedāvā iespējas.

1
3

Valsts probācijas
dienests

Pretestība ir signāls terapeitam mainīt stratēģiju/pieeju!

1
4

Valsts probācijas
dienests

Terapeitisko mērķu noteikšana un kvalitatīvas klienta sasniegumu (pārmaiņu) analīzes princips

1
5

Valsts probācijas
dienests

10 TERAPEITISKIE MĒRĶI

PIEDERĪBAS IZJŪTA

- TICĪBA SPĒJAI KONTROLĒT SAVU DZĪVI
- SPĒJA UZŅEMTIES ATBILDĪBU PAR IZMAIŅU VEIKŠANU SAVĀ DZĪVĒ
- SPĒJA IDENTIFICĒT SOĻUS CEĻĀ UZ IZVIRZĪTO MĒRĶI

VISPĀRĒJĀ EMPĀTIJA

- SPĒJA UZTVERT CITU CILVĒKU EMOCIJAS
- SPĒJA „IEKĀPT OTRA KURPĒS”
- SPĒJA REAGĒT UZ OTRA EMOCIJĀM AR PIEMĒROTĀM (ATBILSTOŠĀM) EMOCIJĀM
- MĒGINĀJUMI RADĪT ĒRTĪBAS CITIEM CILVĒKIEM – PIEMĒROTĀ LAIKĀ, VEIDĀ UN KAD TAS IR NEPIECIEŠAMS

PROSOCIĀLAS ATTIEKSMES

- SPĒJA DEMONSTRĒT PROSOCIĀLU ATTIEKSMI
- SADARBOJAS AR LIETAS VADĪTĀJU/TERAPEITU/GRUPAS VADĪTĀJU/CITIEM PROFESIONĀĻIEM

1
6

Valsts probācijas dienests

10 TERAPEITISKIE MĒRĶI

ADEKVĀTAS SASKARSMES PRASMES/STILS	<ul style="list-style-type: none"> • SPĒJA REAĢĒT UZ STRESU IZRAISOŠIEM FAKTORIEM EMOCIONĀLI ADEKVĀTĀ (PIEMĒROTĀ) VEIDĀ • SASKATA/ATSPOGUĻO PROBLEMĀTISKUS GADĪJUMUS (SITUĀCIJAS) • SPĒJA RISINĀT PROBLĒMAS
ADEKVĀTA INTIMITĀTE	<ul style="list-style-type: none"> • PIEŠĶIR VĒRTĪBU CITIEM • SPĒJA PAMANĪT IZMAIŅAS SEVĪ • SPĒJA VEIDOT DRAUDZĪGAS ATTIECĪBAS AR CITIEM • PIEMĪT REĀLISTISKA TICĪBA ATTIECĪBU IESPĒJAMĪBAI
POZITĪVS PAŠVĒRTĒJUMS (PAŠCIEŅA)	<ul style="list-style-type: none"> • PIEMĪT REĀLISTISKA TICĪBA SAVIEM SPĒKIEM (SPĒJĀM) • IESAISTĀS SARUNĀ PATS POZITĪVĀ VEIDĀ • NELIETO PAŠVĒRTĪBU PAZEMINOŠU/NONIECINOŠU HUMORU

1
7

Valsts probācijas dienests

10 TERAPEITISKIE MĒRĶI

LABA VISPĀRĒJĀ PAŠREGULĀCIJA	<ul style="list-style-type: none"> • SPĒJA PIENĒMT PĀRMAIŅAS (APSTĀKĻUS) • NAV RAKSTURĪGA IMPULSIVITĀTE VAI PĀRSVARĀ NEGATĪVI NOSKAŅOJUMI • IEKŠĒJĀ VĒRTĪBU SISTĒMA UN SPĒJA STABILIZĒT SAVU DZĪVI
LABA SEKSUĀLĀ PAŠREGULĀCIJA	<ul style="list-style-type: none"> • NELIETO SEKSU KĀ PROBLĒMAS RISINĀŠANAS VEIDU („LAI TIKTU GALĀ”) • NAV SEKSUĀLI PĀRŅEMTS • PIEMĪT ADEKVĀTAS (VESELĪGAS)SEKSUĀLAS INTERESES
RISKA FAKTORU IZPRATNE	<ul style="list-style-type: none"> • IR INFORMĒTS PAR AKTUĀLAJIEM UN IESPĒJAMIEM RISKA FAKTORIEM UN RISKA SITUĀCIJĀM • SPĒJA PIENĒMT ATGRIEZENISKO SAIKNI NO CITIEM

1
8

Valsts probācijas dienests

10 TERAPEITISKIE MĒRĶI

NĀKOTNES PLĀNU
KVALITĀTE

- IR REĀLISTISKI NĀKOTNES PLĀNI
- IR ADEKVĀTS SABIEDRĪBAS ATBALSTS (ATBALSTA PERSONAS)
- SPĒJA IEKĻAUT SAVĀ DZĪVĒ UN PIEŠĶIRT NOZĪMI BRIVĀ LAĪKA PILNVĒRTĪGAI PAVADĪŠANAI;
- PIEMĪT KĀDAS PROFESIONĀLAS PRASMES/ IEMAŅAS UN FINASIĀLI IR NEATKARĪGS

1
9

Valsts probācijas dienests

TERAPEITISKO MĒRĶU 2 KATEGORIJAS

INTELEKTUĀLĀ IZPRATNE

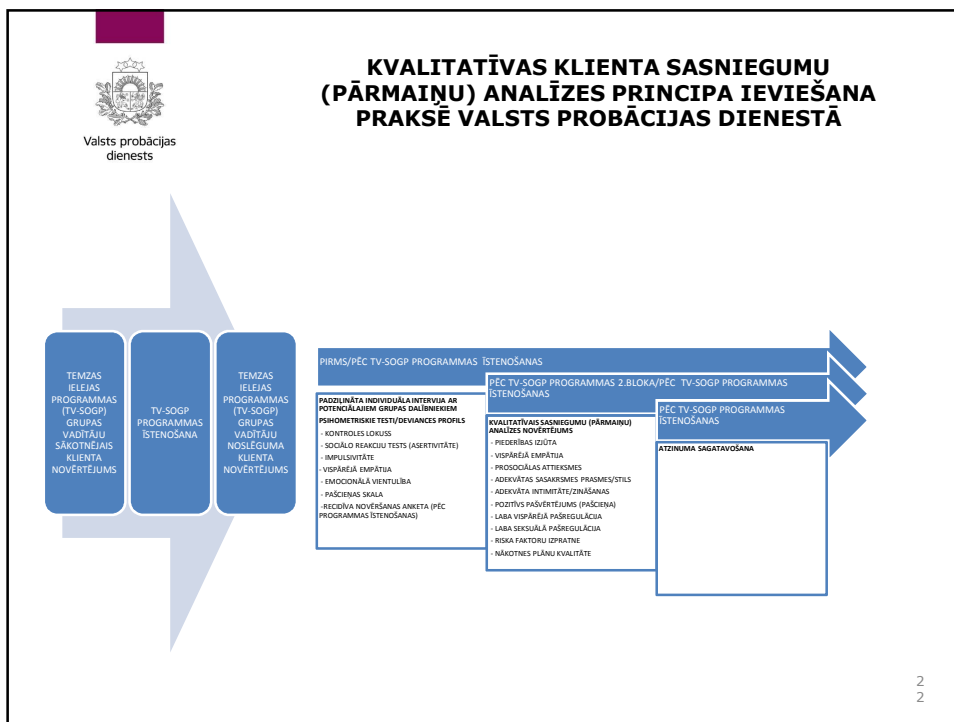
- 4. LĪMENIS – OPTIMĀLA FUNKCIONĒŠANA
- 3. LĪMENIS – **NORMATĪVS (TERAPEITISKAIS MĒRĶIS)**
- 2. LĪMENIS – PIEEJAMĀIS NORMATĪVS (PIEEJAMA VIDĒJA FUNKCIONĒŠANAS SPĒJA,
- 1. LĪMENIS – NEAPMIERINOŠS

PIEŅEMŠANA/DEMONSTRĒŠANA

- 4. LĪMENIS – OPTIMĀLA FUNKCIONĒŠANA
- 3. LĪMENIS – **NORMATĪVS (TERAPEITISKAIS MĒRĶIS)**
- 2. LĪMENIS – PIEEJAMĀIS NORMATĪVS (PIEEJAMA VIDĒJA FUNKCIONĒŠANAS SPĒJA,
- 1. LĪMENIS – NEAPMIERINOŠS

2
0

10

Valsts probācijas
dienests

Paldies!